

ARİSTOKRATİK AZADLIQ

YAXUD BİZ HANSI DEMOKRATİYADAN İMTİNA EDİRİK

Şüarla insana təsir göstərmək, onun qəlbinin dərinliklərində mürəbbiyət döyən hiss və duyğuları tərpətmək olmaz. Böyük estetik Mur deyirdi ki, sözlərin arxasında predmet dayanmalıdır. Başqa cür o, dayaqlardan məhrumdur. Platon isə yazırdı: analiz saflaşdırıcı sənət növüdür, başqa sözlə, o intellektual terapiyanın xüsusi formasıdır. Bəli, sözün arxasında predmetlər dayanmayanda bu analitik təhlildən uzaq boş, mənasız söz yığınınna çevriləcək. Elə qərəz də bu vaxt meydana çıxır. Tutarlı faktın olmayanda, ümid qalır şər-böhtana. Etiraf edək ki, iqtidarın fəaliyyətini tənqid etmək üçün kifayət qədər fakt və arqumentlər mövcuddur. Lakin qərəz müxalif qüvvənin gözünü o qədər örtüb ki, bunları araşdırıb ictimai mühakiməyə təqdim edə bilmir. Əvəzində boş, mənasız, cəfəng iddialarla iqtidarın fəaliyyətini təftiş eləyirlər, məhz təhlil yox, təftiş. Çünki onlar həlli bütün Azərbaycan xalqı, Azərbaycan Respublikası üçün faydalı olan bu nöqsanların aradan qaldırılmasında maraqlı deyillər. Onlara daha çox hayküy və şantaj lazımdır. Sadəcə, dərk eləmək istəyirlər ki, bu metod - siyasi terrorla təhdid üsulu artıq çoxdan köhnələrək siyasi texnologiyaların arxiv materialına çevrilib.

Əmimgilin evi kəndin lap aşağıda daydı. Yolun hər iki tərəfi qalın kollar və qollu-budaqlı palıd ağacları ilə əhatələnmişdi. Hələ üstəlik də bir çayın üstündəki körpünü də ötüb keçməliydin. Düzdür, illər ötdükdən sonra kəndə gedəndə evləri "balacalaşmış", həyətləri "yığıcam" gördüyüm vaxt bu yol da xeyli "qısalmış", ağaclar, kollar seyrəlmiş, arx da kiçik sırnağa dönmüşdü. Amma di gəl, o vaxtlar oğul istəyirdi ki, bu yolu vahiməsiz keçsin. Allah da ki, uşaq olasan.

O vaxtlar

bu yolu hər gün, özü də gecələr gedib-gəlmək zorunda qaldığım vaxtlarda həmişə eyni hissləri keçirir, üşənir, vahimələnir və hər dəfə bu qorxunu qovmaq üçün ucadan fısqırıq çalır və yaxud, səsimi başıma atıb oxuyurdum. Maraqlıdır ki, eksperiment çox vaxt özünü doğruldur və mənə elə gəlirdi ki, qorxmuram. Səhəri gün bu yenə təkrar olunurdu və mən fısqırıq çalan kimi, sanki qorxunu qovurdum. Söz yox, üşəntim tamam-kamal keçmirdi, amma bir balaca toxtayırdım. Bu gün prezidentliyə namizəd olan bəzilərinin populist çıxışlarını eşidəndə, "Mən artıq prezidentəm!" kimi deklorativ bəyanatlarını dinləyəndə yuxarıda söylədiyim uşaqlıq xatirələrim göz önünə gəlir. Güclülər heç vaxt güclülü-yünü etiraf etmir. Qəhrəmanlar heç vaxt səsinə başına atıb; mən qəhrəmanam, - deyə feryad qoparmır. Dərin çaylar lal axır, səssiz-səmirsiz. Görünür, belə bəyanatlarla çıxış edənlər gələcək məğlubiyət qorxusunu indidən yaşayır və bu xofu özündən qovmaq üçün həmin uşaq əyləncələrinə tapınıb "fısqırıq çalır". Mən kiminsə prezident olacağına, kiminsə olmayacağını müəyyən etmək zorunda deyiləm. Bu hüquq müstəsna olaraq, xalqa məxsusdur. Sadəcə, təbliğatin belə quru hay-küylə, siyasi naqqallıqla, "fısqırıq" psixologiyası üzərində qurulmasının məqbul olmadığını demək istəyirəm. Vallah, bu üsul heç cür cəlbədiçi deyil və özünü doğrultmur. Nə qədər adi, bəsit olsa da belə, yenə səmimiyyət qalır gəlir. Məhz buna görədir ki, müxalif düşərgəsi qəzet, mitinq, küçə yürüşləri, bölgə səfərləri və digər bu kimi konqlemeratı birləşdirib vahid,

mükəmməl və sistemli bir seçki təbliğatı yarada bilməyib.

Bizim müxalifət xarici ölkələrin, dövlətlərin, demokratik missiyaların adından danışmağı da çox xoşlayır. Sanki müxalifətlə bunların bağı adaşdır. Gəlirlər, gedirlər, gah nala döyürlər, gah mıxa, müxalifət də içdən gələn ibtidai bir sevinclə elə bayatılar çəğirir ki, deyirsən, bəs suda batan müqəddəs çöp tapıb. Bir də görürsən ki, bu siyasi avantüristlər Bakıda bər-bəzakli ofislərində oturub Buşun, Putinin, yaxud Ərdoğanın kabinetlərində gedən gizli danışılardan soraq verirlər. Düzdür, informasiya əsridir, bəzən internetdə bir saat ərzində dünyada baş verən bütün olaylardan xəbər tutursan. Amma, ta bu qədər də yox! Dövlət rəhbərlərinin təkbətək söhbətləri hara, siz hara?..

Yaxud müxalifət rəhbərləri

və onların himayəsində olan qəzetlər bir də görürsən Heydər Əliyevin axtarışına çıxdılar. Gah Gülhanəyə "baş çəkirlər", gah Klivlendə səfər edirlər və sonda da yaxalarını cırırlar ki, bəs deməzsən, Heydər Əliyev heç yerdə yoxdur, bizi Gülhanəyə, yaxud Klivlend xəstəxanasına buraxmırlar ki, prezidentlə görüşək. Guya bunlar əsl vətəndaşdırlar və prezidentin taleyindən yana hamıdan çox nigarandırlar. Əvvəla, vaxt var idi Heydər Əliyevə qeyri-legitim deyib onu prezident hesab etmərdiniz. İndi nə oldu? İkincisi, axı siz kimsiniz, bu missiyanı üzərinizə götürmüsunüz, bu işi sizə kim tapşırıb? Üstəlik, son dərəcə ciddi rejimlə işləyən bir müalicəxanaya hər gələni niyə buraxmıdılar? Həkimin icazəsi olmadan, yaxud xəstənin arzusuna rəğmən, Bakıdakı adi xəstəxanalara adam buraxmırlar, qaldı ki sözügedən klinikalar ola?! Diletantlıq, bu qədərmi?..

Son vaxtlar İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının baş naziri rəqədərində xarici ölkələrə bir neçə uğurlu səfər edib. Amerika Birləşmiş Ştatları və qardaş Türkiyə Respublikasına səfərlərini, bundan başqa, Yalta sammitinə, BMT Baş As-

sambleyasının 58-ci sessiyasına qatılmasını siyasi uğur kimi dəyərləndirmək olar. Bu görüşlərdə baş nazir İlham Əliyev öz statusundan hətta yuxarı olan məsələlərin həllində belə, təşəbbüskarlıq nümayiş etdirib.

Dövlət və millət üçün bunun nəyi pisdir?

Di gəl ki, müxalifət yenə narazıdır, qarayaxılıqla təftiş və şantaj edir. Saxta məşəqlər yenə qəzetləri "bəzəyir": "Amerikada İlham Əliyev istədiyini nail ola bilmədi", yaxud "Sezər İlham Əliyevi çox soyuq qarşıladı", "Ərdoğan İlham Əliyevi yerində oturtdu", "Putin İlham Əliyevdən öz məqsədləri üçün istifadə edir" və sair, və ilaxır. Və ya Putinin xanımı Azərbaycana səfərə gəlir, yenə haray salırlar, ay aman, qoymayın, Rusiya Azərbaycanı yeni üsullarla istila edir. Gəlməyəndə də deyəcəklər ki, bəs iqtidar bizi hamıyla düşmən edir, strateji müttəfiqlərlə, yaxın qonşularımızla işini qura bilmir. Müxalifət liderlərinin və qəzetlərinin İlham Əliyevin səfərləri barədə söylədiklərindən sonra bu görüşləri tam məzmununda nümayiş etdirən səfər reportajlarına baxırsan, dünya informasiya vasitələrinin internet buraxılışları ilə tanış olursan, onların bu ikitərəfli əlaqələrə verdiyi yüksək qiyməti oxuyursan, tamam başqa mənzərənin şahidi olursan. Normal keçən görüşlər, respublikaya böyük hörmət, onun rəhbəri, möhtərəm prezidentimiz Heydər Əliyevə, baş nazir İlham Əliyevə xüsusi hüsn-rəğbət gözlərimiz önündə sərgilənir. Müxalifət isə yenə iddiasında ısrarlıdır ki, təkbətək görüşdə İlham Əliyevin işi alınmayıb, bəs, ay nə bilim, söhbət zamanı Buş qolunu tez-tez yuxarı qaldırırdı, bu İlham Əliyevə sət mesaj idi, Ərdoğan tez-tez biğlarına sığal verirdi, bu da narazılıq əlamətiydi, Putin qaşlarını düynləmişdi, bu da qəzəb notlarıydı.

Bizim kənddə bir kişi vardı, həmişə məsciddə oturub yaşından qabaq danışardı, qətiyyənlə xəbəri olmadığı dini söhbətlərdə ciddi mübahisələrə girişər, mollanı da təbdən çıxarırdı. Bir dəfə Yusub əmim özünü saxlaya bilməyib əsəbi dedi ki, əbləh adam, nə loppaz-loppaz naqqallayırsan, Salyan-

dan o yana keçməyibsən, məsciddə oturub Məkkənin pəncərələrin sayırsan. Bəli, bizim müxalifət də belədir - əsl siyasi naqqallıqla məşğuldur.

Iqtidarlı-müxalifəti biz hamımız bir xalqın nümayəndəsiyik. Qlobal mənada dərd-sərimiz, sevincimiz, kədərimiz də birdir. Odur ki, cəmiyyətimizin inkişafı və tərəqqisi üçün hər birimiz əlimizdən gələni əsirgəməməliyik. Lakin çox vaxt bu arzu olaraq qalır. Müxalifətin mövcudluğu bütün sivil dövlətlərdə qəbul olunur və demokratiyanın artibutlarından sayılır. Bizdə də belədir. Başqa sözlə, müxalifət ictimai nəzarət və impulsiv güc mərkəzidir. O, insan bədənində temperatur kimi həyatın sağlam fəaliyyətindən soraq verən mütəhərrik qüvvədir, cəmiyyətin müqavimət barometridir. Orqanizmdə fəsadlar törənəndə istilik qalxan kimi, müxalifət də cəmiyyətdə həmin rolunu oynamaqdadır. Səhv etməməyə, A.Çexov deyib ki, biz həkim deyilik ağrıyaq. Bu mənada müxalifət ağrıdır. Çox təssüf ki, bizdə müxalifət ağrı kimi formalaşma bilmədiyi halda, daha çox həkimlik iddiasına düşür. Bu da son dərəcə sürəkli bir hikmət ilə müşayiət olunur. Bütün opponentlərini söy, təhqir et, şərhlə - sivil mübarizə üsulu budursa, onda biz hansı haqla Avropa və inkişaf etmiş Qərb standartlarına uyğun demokratik prinsiplərə sadiqlikdən dəm vura bilərik? Sivil normaları qoyaq bir tərəfə, bəs milli mentalitet, mədəni-əxlaqi dəyərlər, dədə-baba tövsiyələri? Bütün bu estetik prioritetlər harda qaldı? Çox deyilsə də, mən də təkrar etmək istəyirəm.

Ömrünün ixtiyar çağını yaşayan, mualicə olunan ağsaqqal bir insan haqqında, üstəlik, prezidentlik statusuna malik şəxsiyyət barədə nə qədər hərzə-hədyanlar yazmaq olar? İnsan səhhəti ilə siyasi alver nə dərəcədə məqbuldur? Yaxşı, deyək ki, lap qanunlarımızda boşluq var, odur ki, bu hədyanların qarşısı hüquq müstəvisində alınmır. Yaxud qanunla prezidentin şərafət və ləyaqətini qorumalı olan təşkilatlar, dövlət strukturları da "it hürər, karvan keçər" prinsipiə söykənirlər.

(ardı növbəti sayımızda)

Loğman RƏŞİDZADƏ

(əvvəli ötən sayımızda)

Bu gün prezident seçkiləri ərəfəsinə dəki bütün siyasi anlaşmazlıqların, qaydasız oyunların və vətəndaş qarşıdurmasının həddinə gəlib çıxmış müxalifət çılgınlığının müəllifi də məhz həmin sindromdur.

Namizədliyini vermiş müxalifət düşərgəsinin nümayəndələri öz gücsüzlüyünü və siyasi iflasını örtbas etmək üçün nəinki yalan, böhtan, şantaj, söyüş, hətta qarğışdan belə çəkinmirlər. Onlar seçkiqabağı təbliğatlarını da bu şeytani vəsvəyə üzərində qururlar. Təbii və başadüşüldür. Güclü siyasi rəqiblər var, onlara qarşı mübarizə aparmaq lazımdır. Amma beləmi? Siyasi sifətini itirərək əxlaqsızlıq sindromu yaratmaqları? Siyasətdə əxlaq olmur, formuluyla yanaşı, insan əxlaqsız ola bilməz, - kodeksini də unuda bilmərik.

Lakin müxalif qüvvəyə ya çarəsizlikdən, ya adətərlərdən seçkiqabağı marafonda bütün bunları ya unudur, ya da unutmaya çalışıb, üstündən sükutla keçir. Onların təbliğat texnologiyasına bir neçə rakursdan yanaşsaq.

Bu gün müxalifət öz seçki kampaniyasını əsasən üç istiqamətdə qurur: mətbuatda, mitinqlərdə və bölgələrə ənənəvi səfərlərdə. Bu şampandan kənara çıxma bilməyən müxalif qüvvələr xalqa deklorativ vaddən və opponentlərinə söyüş və təhqirdən başqa, siyasi oriyentir nümayiş elətdirə bilmirlər. Əvvəla, hazırlanmış seçki texnologiyası formaca çox köhnə, nimdəş və primitivdir. Son dərəcə statik, yeknəsəq və çeviklikdən uzaq bu texnologiya, üstəlik, məzmunca da bəsitdir. Şərşəbədə, qarayaxma ilə rəqib susdurmaq olmaz.

Təbliğat məntiqə söykənməyəndə, fakt və arqumentlərlə əsaslandırılmayanda deklorativ xarakter alır, quru şüara çevrilib havadan asıla qalır.